

PASSEJANT AMB ROCA SASTRE

1

En els anys que seguiren la baralla civil espanyola, aproximadament del 1.939 al 1.946, els nostres pares ens portaren a estiuejar a Granyena de Segarra, on la mare era propietària d'un casalot, amb terres a Granyena i a Verdú. Passàvem els tres mesos d'estiu a aquella vila, repleta de vestigis medievals.

La filla petita, l'Elvira, només comptava dos anys, tenia moltes amiguetes en el poble, però, en realitat, la seva infantesa no li va deixar gaudir plenament dels encants d'un estiueig tan peculiar com aquell. En canvi, els tres germans barons, en Josep, d'onze anys, en Lluís, de nou anys, i en Ramon de set anys, s'identificaren íntegrament en aquell paisatge auster, ple de llum i d'àmplies perspectives. Aquesta incorporació a la manera d'ésser del país tingué moltes manifestacions. D'elles, cal ressaltar l'organització i l'explotació. pels esmentats germans amb alguns amics de Granyena i també de Barcelona duna empresa agrícola de molt petites dimensions. A tal fi, varen bastir una ereta al freginal de la casa de la mare, amb els seu corró i la seva curra i el seu paller. En aquesta ereta hi batien el producte de la tasca d'espigar pels camps ja segats de Granyena. Una vegada obtingut el gra, net i polit, el portaven al forner, a canvi del qual els hi feia coca del país, d'arengades o de botifarra i amb escalivada. Amb aquesta menja tan bona i regada amb gasosa celebraven la seva bandera com a festa final del batre amb èxit.

En aquells temps encara es segava amb aquelles màquines de Can Trepà de Tàrraga, les quals movien unes aspes semblants a molins de vent i que tallaven les messes en un cert sentit. Així mateix aleshores es batia a la era a la manera tradicional de molts anys abans: s'estenien les garbes a l'era; després s'enganxaven les mules als corrós o a les cures i al trill; tot el matí donaven voltes i voltes per aixafar les garbes, girant cada mitja hora aproximadament l'erada per assolir esclafar la palla i separar-la dels grans de les espigues; a la tarda, es recollia la palla i es guardava a la pallissa o se'n feien pallers, es ventava la batuda, s'erera i s'ensecava el gra ja net. Totes aquestes feines eren mirades per tots aquells nois amb gran atenció. Àdhuc col.laboraven en elles, de manera que es pot afirmar que normalment a Cal Foguet acabaven la diada de batre abans que les altres cases.

Aquest ambient i fets impel.liren que els esmentats nois agafessin una intensa afició a les passejades pels camins i terres de la Segarra, des dels quals es podien contemplar les grans panoràmiques de la comarca. Aquesta no és pas muntanyosa, sinó amb planells elevats, és a dir, constitueix altiplans. Era llavors plena de cultius de vinyes, olivares i ametllers, amb poques zones sembrades de cereals, i amb boscos d'alzines, roures, carrasques i alguns pins.

Aquesta tirada a passejar fou sobretot afavorida per Ramon Mª Roca i Sastre. Quan els dissabtes i diumenges i algun dia entre setmana, apareixia Don Ramon, tots desitjaven passejar amb ell i sentir les explicacions que els hi donava sobre moltes coses. Els hi va ensenyar les classes de núvols, els distints tipus de cultiu, la distinció entre el blat, l'ordi, la cibada i el sègol, les classes d'herbes aromàtiques, com la farigola o timó, el romaní i l'espígol, les esparregueres, les herbes dolentes, com la cogula o zitzània, el margall i la rosella, la fauna típica de Granyena, els conills, les llebres, les perdius, les

---

¹ Escrit publicat al llibre "Roca Sastre, Jurista universal", homenatge centenari a Ramon Mª Roca Sastre, Tàrraga, col.lecció natan estudis, 8 de maig de 1999.

àligues, les òlibes, els mussols, els esparvers, les orenetes, les falcilles o falciots, els pardals, les cadernereres, els sits i els verderols, i altres, així com l'existència de fòssils, que acabaren buscant amb fruïció en l'escorça de la terra. De cop i volta van aparèixer a Granyena uns estranys ocells de vius colors, que ningú coneixia i que el Sr Ramon batejà com a anglesos o canadencs i així s'anomenaren durant molts anys, fins que es descobrí que eren abellarols.

De vegades els hi feia cinc cèntims sobre qüestions de la propietat de les terres, el seu arrendament, les parceries i masoveries, l'usdefruit successori del vidu o vídua, així com sobre les relacions de veïnatge, les servituds, l'empenyament de finques, el dot i les institucions dotals, com la soldada típica de la Segarra. I moltes vegades, quasi com una obsessió, els hi explicava les incidències de la guerra mundial i l'enfrontament del feixisme i dels sistemes de llibertat, proclamant-se totalment lliberal anglòfil, la qual cosa era difícil en moments com aquells en que quasi tothom era germanòfil.

En tornar a casa del passeig, es feien passar la set amb aigua fresca de la cisterna de l'eixida, amb un rajolí, consentit pel pare i per la mare, d'aniset. Ho trobaven deliciós. L'itinerari més freqüent de les passejades era el de la carretera que conduïa a Tàrraga. Només hi havia un tros pròpiament de carretera, comentada durant la República; la resta era un camí. Acabava aquest passeig normalment a la finca de la mare anomenada La Pleta, a mig camí de Tàrraga. Aquesta finca contenia una casa molt ben conservada aleshores, que fins feia poc estava ocupada per un masover, en Magí de la Pleta, i un ampli corral, ja antic, per a recollir el ramat de bous i cabres que tenia l'oncle Josep Foguet. Des de La Pleta es contemplava un ampli panorama: al Nord es veien, en alguns dies clars, les muntanyes prepirinenques i els mateixos Pirineus, així com més a prop la vila de Talladell i la ciutat de Tàrraga; a Ponent es podien entreveure les torres de l'església i el castell de Verdú; al Migdia, bastant lluny, encetava el poble de la Ametlla de Segarra, sobre Vallfogona de Riucorp; i a Orient, es veia Granyena i el seu castell o, millor dit, les seves runes per la part de darrera.

Eren també usuals les passejades: a un bosc de pins que estava prop del Cementiri de Gramuntell; a l'alzina del Micaló situada a la partida de les Avalls, lloc molt bonic on aquells nois celebraren anys després com una espècie de Junes per arreglar el món i la cultura; a Mirandes, des d'on es podia veure en alguns dies nítids àdhuc les ombres de la ciutat de Lleida i la seva Seu, i més a prop anaven a l'ermita de Nostra Senyora del Camí, patrona de Granyena, ubicada al .peu de la carretera que dirigeix a Cervera.

Aquestes passejades representaren pels germans Roca-Sastre una continua lliçó sobre la natura. Sempre suposaren per a ells una observació atapeïda i una visió universal de totes les coses d'aquest món i de les activitats humanes, perquè no cal oblidar que els homes formen part de la natura, de manera que la seva evolució sempre ha de restar reclosa dintre de les grans lleis de la naturalesa. Contràriament, pot quedar afectada en perjudici total dels propis interessos de la humanitat.

Quan, alguns anys després d'aquella, jo vaig ser Notari de Cervera i quan més tard vaig sovintejar les meves anades a Granyena, no parava de repetir aquelles passejades i altres per paratges diferents. Sovint una d'aquestes fou una altre vegada la de Granyena a Tàrraga, a peu, amb el meu gos, pel camí de les Pletes que acaba, com s'ha dit, en aquesta ciutat. Ara, avui, aquesta caminada jo no la puc fer. Però, faig aquest itinerari i d'altres en cotxe, evocant records passats i la personalitat del meu pare.

Certament, en totes aitals visites a Tàrraga, es filtraven en el meu pensament rememoraments de la casa en la qual havia nascut el pare, dels pins de Sant Eloi, sobre els germans, Jaume Ton, Josep Maria Vidal i Sastre en particular d'en Josep Maria i la seva

filla Neus, ambdós fillols seus, dels Notaris Pagés i Daví, dels pintors Minguell i Trepal, del Sr. Novell i de tantes altres persones estimades per ell.

A la fi només em resta agrair a tots vostès i a les institucions que representen, molt especialment a l'Ajuntament de Tàrraga, que m'hagin donat l'oportunitat d'exposar aquest aspecte de la vida del meu pare. Gràcies!

LLUÍS ROCA-SASTRE MUNCUNILL